

سرکار خامنی:
جناب آقای: حسین یزدان داد

پاس تلاش شما در این مقاله به صورت پوستر
در دوین کنفرانس همسری علوم حیانوری این
لوح یاد بود تقدیم می کرد

عنوان مقاله: مطالعه ویژگیهای زیستی و بوم شناسی اردک نوک پهن
(*Anas clypeata*) در تالاب گمیشان

همکاران مقاله: آزاده کریمی

دکتر نادر شعبانی نویر

2nd National Conference of Animal Science

دانشکده علوم دانشگاه گیلان
۱۳۸۶ و ۱۴ شهریور
دانشگاه گیلان

اینجen زیست شناسی ایران

مطالعه ویژگیهای زیستی و بوم شناسی اردک نوک پهن (*Anas clypeata*) در تالاب گمیشان

بیزدان داد حسین^۱ و کریمی^۲

تالاب گمیشان مجموعه وسیعی از مردابهای اراضی سیلابی- فصلی لب شور و کم عمق است که در شرق دریای خزر، مرز ایران و ترکمنستان در نزدیک شهر گمیشان واقع شده است و حدائق حدود ۵۰۰۰ هکتار مساحت دارد (اسکات ۱۹۹۵). این تالاب به عنوان یکی از زیستگاههای مهم پرنده‌گان در خاورمیانه معروف شده است که توان بالایی در جذب پرنده‌گان مهاجر را دارد (اوپنس ۱۹۹۴). پرنده‌گان مهاجر آبزی گروه بزرگی از زیا (فون) پرنده‌گان تالاب گمیشان را تشکیل می‌دهند که در بین آنها تیره مرغابی سانان (Anatidae) به لحاظ تنوع، فراوانی و ارزش‌های بوم شناسی، حفاظتی و شکار از جایگاه بالایی برخوردارند. تنوع و فراوانی حضور این گونه‌ها می‌تواند نشان دهنده مطلوب بودن زیستگاه آنان باشد. اردک نوک پهن یکی از گونه‌های زیرتیره Anatinae می‌باشد و جزء اردکهای روی آبچر (Dabbling duck) محسوب می‌شود. این پرنده به عنوان یک گونه مهاجر زمستان گذران در تالابهای کشور ما حضور پیدا می‌کند (اسکات و همکاران ۱۳۵۴). در این تحقیق ۳۰ قطعه اردک نوک پهن از شکارچیان مجاز در تالاب گمیشان تهیه شد سپس بیومتری ۱۰ صفت ظاهری، ۱۰ صفت استخوانی جمجمه و ۱۴ صفت استخوانی اسکلت بدن روی نمونه‌ها انجام شد. هدف از اندازه گیری صفات ظاهری و استخوانی تعیین میانگین اندازه این صفات در جمعیت منطقه بود که در مطالعات بعدی می‌توان این اندازه گیریها را با جمعیت‌های مناطق دیگر مقایسه کرد و به وجود ارتباط یا مجزا بودن جمعیت‌ها برای مدیریت آنها پی برد. در این مطالعه برخی از ویژگیهای زیستی و بوم شناسی این پرنده مانند: نوسانات جمعیت آن در طی یک دهه، رژیم غذایی آن، تعیین میزان ذخیره چربی بدن، طول روده و نسبت آن به طول کل بدن، تعیین میانگین وزن بدن و نسبت جنسی جمعیت مورد بررسی قرار گرفت. بررسی نوسانات جمعیت این گونه در تالاب گمیشان نشان داد که فراوانی آن از ۱۲۰۰ قطعه در سال ۱۹۹۱ به حدود ۱۲۰۰ قطعه در سال ۲۰۰۱ کاهش یافته یعنی ۱۰ درصد کاهش جمعیت داشته است. در بررسی محتويات سنگدان نمونه‌ها مشخص شد این پرنده‌ها ۸۴ درصد از مواد جانوری، ۹ درصد از مواد گیاهی و ۷ درصد از سنتگریزه تعذیبه نموده اند. این نتایج بیان می‌کند اردک نوک پهن یک گونه همه چیزخوار است و رژیم غذایی گوشتخواری آن که عمدتاً شامل صدفها و نرمتنان می‌باشد غلبه دارد. از لحاظ میزان ذخیره چربی بدن، ۶۰ درصد فراوانی نمونه‌ها ذخیره چربی متوسط، ۲۳ درصد ذخیره چربی کم و ۱۷ درصد ذخیره چربی زیاد دارا بودند. نتایج این فاکتور بدنی نشان می‌دهد پرنده‌ها با کمبود مواد غذایی مواجه نیستند و وضعیت تعذیبه ای زیستگاه تقریباً مناسب است. میانگین طول روده در این گونه ۳۲۵۳ میلیمتر و میانگین طول کل بدن ۴۸۳ میلیمتر بود. نسبت طول روده به طول کل بدن در نمونه‌ها ۶/۷۵ بود. میانگین وزن بدن این گونه ۵۶۰ گرم بود. نسبت جنسی نر به ماده در جمعیت ۱/۵ محاسبه شد.

کلمات کلیدی: اردک نوک پهن، صفات ظاهری و استخوانی، نوسانات جمعیت، تعذیبه، ذخیره چربی، تالاب گمیشان.

Email: h_yazdandad@yahoo.com - *

^۱- دانشگاه تهران، دانشکده مهندسی منابع طبیعی- محیط زیست

^۲- دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده مهندسی منابع طبیعی- محیط زیست

A study on ecological and biological attributes of Shoveler (*Anas clypeata*) In Gomishan Wetland

Yazdandad Hosein¹ & Karimi² A.

The Gomishan Wetlands consisted of a chain of narrow, brackish lagoons behind the Caspian Sea beach, stretching from two km north of the town of Gomishan north to Turkmenistan border. Gomishan marshes cover at least 5000 ha. (Scott 1995). Gomishan wetland is one of the most important bird areas in the Middle East. It has high potential for protection of migratory birds (Evans 1994). Migratory water birds are the most important group fauna of birds in this wetland. Family of Anatidae has special importance in other to: diversity, abundance, ecologic, conservation and exploitation values. Shoveler is one species of Subfamily Anatinae. It is surface filter feeding duck and as no breeding migratory bird in wetlands of our country (Scott et al, 1975). In this study 30 numbers of shoveler hunted then morphologic (10) and skeletal (24) characters were measured. Means of these characters were measured to comparison with other populations in future. Some biologic and ecological attributes of this bird were examined, such as: Fluctuations of population, Food and Diet, Amount of fat stores, Mean of body weight, Sex ratio, and Ratio length of intestine to body length. Shoveler fluctuations of population have decreased 10 per cent in 1990-2000. Food material of gizzard showed they eat mostly conch (84 per cent), Water plants (9 per cent), and gravel (7 per cent). It is omnivorous and has carnivorous diet mostly. Fat stores levels were medium (60 per cent), low (23 per cent), and high (17 per cent). This explanted food and habitat suitable is approximately pleasing. Mean of body weight was 560gr. Sex ratio of population was 1.5. Ratio length of intestine to body length was 6.75.

Key words: Shoveler (*Anas clypeata*), Morphologic and Skeletal characters, Fluctuations of Population, Food, Fat Stores, Gomishan Wetland.

¹ - Email:h_yazdandad@yahoo.com

¹ - University of Tehran

² - University of Tarbiat Modares